

آیا جهان برای نخستین بار شاهد تکثیر یوز آسیایی در ایران است؟

گزارش یک جشن

زهرا کشوری خبرنگار

همه چشم‌ها به توران خیره شده است. توله‌های «ایران» بزودی متولد می‌شوند و فیروز و ایران محیط زیست کشور را صاحب نخستین یوزهای متولد شده در پروژه تکثیر یوز در اسارت می‌کنند. این جشن تولد نتیجه ۸ سال تلاش، تجربه و خطای کارشناسان ایرانی برای ذخیره ژن یوزپلنگ ایرانی در آستانه انقراض -سومین گربه سان کشور پس از ببر و شیر- است. به گفته حسن اکبری، معاون محیط زیست طبیعی و تنوع زیستی اگر «ایران» به سلامت بارش را زمین بگذارد، دنیا شاهد نخستین بارداری موفق یوز آسیایی در اسارت است. پروژه تکثیر یوز ایرانی با دلبر و کوشکی آغاز شد. معصومه ابتکار، رئیس وقت سازمان حفاظت محیط زیست کوشکی، یوز نر را در میان اعتراض بسیاری از فعالان محیط زیست به پردیسان آورد. دلبر ماده یوز سمنانی نیز از یک قفس به تهران آورده شد.

آنها با این وصلت می‌خواستند نسل در معرض انقراض یوز ایرانی را در حصار فنس‌های پردیسان نجات دهند. یوز در جغرافیای آسیا منقرض شده است و آخرین بازمانده‌های این گربه سان به ایران محدود می‌شود. امنیت از زیستگاه یوزها با معدنکاوی و جاده‌سازی رخت بریسته است و پردیسانی‌ها احیای در اسارت را تنها راهی می‌دانستند که می‌تواند ژن یوزپلنگ را از سرنوشتی که پایان حضور شیر و ببر در ایران را رقم زد، برهاند. پس از انتقال دو یوز، اخبار ضد و نقیض از جفت‌گیری کوشکی و دلبر به بیرون از فنس‌های پردیسان درز کرد اما هیچ تصویری نبود. پردیسانی‌ها بعد از آن هم پرونده را با اعلام سقط جنین دلبر به‌دلیل عفونت باگانی کردند. لقاح مصنوعی هم اجاق کور زندگی این دورا روشن نکرد. در میانه راه یوز ماده دیگری هم به قصه وارد شد. یوزی که حضورش چون دو یوز دیگر نتیجه شکار غیرمجاز بود. محیط زیستی‌ها اسمش را «ایران» گذاشتند. ایران قرار شد هووی دلبر شود تا شاید از رهگذر این دل شکستگی، نسل یوز ایرانی از لبه پرتگاه انقراض نجات یابد. پردیسانی‌ها دلبر را کنار زدند. بین کوشکی و ایران هم اتفاقی نیفتاد. بسیاری آن را نتیجه استرس شهرنشینی بین دو بزرگراه تهران دانستند. پردیسانی‌ها به یکباره و دور از چشم رسانه‌ها تصمیم گرفتند منزل عروس جدید را از پردیسان به توران در سمنان برگردانند! دادرت‌های بیهوشی به سمت ایران و کوشکی نشانه رفت. عروس از هوش رفت اما کوشکی کوتاه نیامد! خبر که به رسانه‌ها رسید منبعی از داخل سازمان از زدن چهار دادرت بیهوشی به کوشکی خبر دادند، اما روابط عمومی اعلام کرد که تنها دوبار به یوز نر دادرت زده شده است. دامپزشکان احتمال سکنه داماد را دادند. فیلم‌های منتشر شده نشان از بی‌تابی کوشکی بعد از زدن دادرت داشت. حیوان خودش را به در و دیوار قفس می‌زد اما بیهوش نشد. عروس اما با دادرت بیهوشی از هوش رفت تا در جعبه‌ای قرار بگیرد و با وانت به سمنان برود. آن جعبه غیراصولی و وانت آبی هم به اعتراض خبرنگاران منجر شد. کوشکی ۱۲ ساله پیرتر از آن بود که بتواند اجاق احیای نسل درحال انقراض یوز را روشن کند. ایران و دلبر ساکن توران سمنان شدند. بنابراین مسئولان محیط زیست به سمت زنده‌گیری یوز نر از طبیعت رفتند و قرعه به نام «فیروز» افتاد. این زنده‌گیری هم با واکنش تند برخی از فعالان و کارشناسان رو به و شد. در میان بیم و امیدها و حرف و حدیث‌ها فیروز و ایران هفتم بهمن ماه سال گذشته جفت‌گیری کردند.

حالا ۹۱ روز از آن تاریخ می‌گذرد. کارشناسان با توجه به دوره آبستنی یوزهای آفریقایی که بین ۹۰ تا ۹۵ روز است احتمال می‌دهند یوزهای آسیایی هم سیکل مشابهی داشته باشند و یوزان روزها ایران توله‌های خود را به دنیا بیاورد. حسن اکبری تاریخ تولد توله‌های ایران را ۱۰ اردیبهشت اعلام کرده اما یادآوری می‌شود ممکن است این تاریخ یکی دو روز جابه‌جا شود.

■ **فیروز کنار می‌رود؟**

در میان شادی فعالان و کارشناسان برای تولد توله‌های ایران، خبر جایگزینی فیروز با فرار، یوز جوان‌تر برای ادامه تکثیر یوز ایرانی به گوش می‌رسد. کارشناسان این انتخاب و جایگزینی را برای تنوع ژنتیکی یوزهای تکثیر شده در اسارت لازم می‌دانند. از سوی دیگر اعتقاد دارند فیروز به‌راحتی می‌تواند دوباره به طبیعت برگردد و زندگی خود را خارج از قفس‌های محیط زیست ادامه دهد.

■ یکشنبه ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۱

■ سال بیست و هشتم

■ شماره ۷۸۹۹



زیست بوم

گردشگران به بازار صنایع دستی جان دادند

فروش آنلاین

آوین صفایی خبرنگار

صنایع دستی در دو سال گذشته از کرونا صدمه زیادی دید. سفرها کاهش یافت و نمایشگاه‌ها لغو شد، اما سفرهای پر شمار توریزی امسال دوباره به بازار صنایع دستی رونق داد؛ بازاری که طبعاً باید در تعطیلات عید فطر دوباره رونق بگیرد. هرچند برای بر آورد فروش صنایع دستی در تعطیلات پیش‌رو زود است، اما هنرمندان صنایع دستی امیدوارند بتوانند تجربه فروش در تعطیلات نوروز را دوباره تکرار کنند. برخی از کارشناسان فروش در فضای مجازی را مساوی با فروش در زمان حضور گردشگر دانسته و اعتقاد دارند که فضای مجازی برای فروش صنایع دستی را باید جدی‌تر از حضور گردشگران در یک منطقه دانست.

«گلنسا مبارکی» فرماندار شهرستان لاسار و فعال حوزه صنایع دستی در گفت‌وگو با «ایران» می‌گوید: «نوروز امسال، شاهد حضور گسترده‌ای از گردشگران در منطقه بودیم. گردشگران از سراسر ایران در منطقه ترانزیتی ایرانشهر به چابهار حضور پیدا کرده و از فروش صنایع دستی هنرمندان این منطقه استقبال بسیاری کردند. امسال شهرستان چابهار، ۶ برابر جمعیت بومی خود، پذیرای گردشگران نوروزی بود؛ همین امر نیز به رونق فروش محصولات هنرمندان و صنعتگران در منطقه رنگ و بویی دیگر بخشید. هر چند که ما پیش‌تر پیش‌بینی کرده و به هنرمندان منطقه اعلام کرده بودیم خود را برای فروش پرفروش محصولات نوروزی آماده کنند.»

به گفته فرماندار شهرستان لاسار، «در نوروز امسال، ۵ پایگاه صنایع دستی اعم از تولیدات فرآورده‌های خرما، تریش، سوزن‌دوزی و... در منطقه تأسیس شده و هنرمندان و صنعتگران محصولات خود را در معرض نمایش گردشگران قرار دادند. فروش محصولات بسیار خوب بود.»

این کارآفرین فعال در حوزه صنایع دستی با تأیید فروش ۱۰ میلیاردی صنایع دستی در برخی از استان‌ها طی تعطیلات نوروزی می‌گوید: «کشور ما در حوزه صنایع دستی بسیار سرآمد بوده و در بحث صادرات نیز بسیار موفق عمل کرده است. محصولات ما حتی به نروژ، دانمارک، سوئد و لندن نیز صادر شده و مورد استقبال قرار گرفته است. حقیقت آن است که صنایع دستی استان سیستان و بلوچستان بسیار ذی‌قیمت بوده و خوشبختانه فروش محصولات آن با حضور حداکثری گردشگران رونقی دوباره گرفته است.»

■ **استقبال از محصولات «کیو»**

«هما شهبی‌زاده» یکی دیگر از کارآفرین‌های موفق در حوزه صنایع دستی به «ایران» می‌گوید: «امسال گردشگران بسیاری از ایمنار واقع در ۴۵ کیلومتری شمال درفول (استان خوزستان) بازدید کردند؛ به‌گونه‌ای که روزانه



دو هزار خودرو میان درفول و روستای بامنار رفت و آمد کرده و از خرید صنایع دستی ارزشمند این منطقه استقبال کردند. البته در این منطقه فروش میلیاردی ثبت نشده است؛ اما با توجه به جمعیت کم روستاها، خرید محصولات صنایع دستی از جمله «کیوبافی» قابل توجه بوده است.»

نسبت به سال‌های گذشته رونق بیشتری گرفته و محصولات حصیری (کیوب) بیشتر مورد توجه گردشگران قرار گرفته است. در حالی است که از تابستان سال گذشته و رکود ناشی از پاندمی کرونا، آنلاین شاپ‌ها فروش محصولات صنایع دستی منطقه را در دست گرفته و فروش نسبتاً خوبی را نیز در کارنامه خود ثبت کردند. امسال نیز فروش آنلاین صنایع دستی برقرار بوده و نسبت به دو سال گذشته، رونق بیشتری داشته است.»

«هما شهبی‌زاده» به رشد قابل توجه فروش آنلاین صنایع دستی در تعطیلات نوروزی امسال اشاره کرده و می‌گوید: «در حال حاضر تمامی مردم روستاهای این منطقه در حوزه فضای مجازی فعال بوده و محصولات صنایع دستی خود را از طریق شبکه‌های مجازی نظیر اینستاگرام و... به مردم معرفی کرده و می‌فروشند.»

■ **افزایش نسبی فروش در تعطیلات**

«محمدرضا رشیدگردستانی»، معاون سابق صنایع دستی و فعال در این حوزه نیز در گفت‌وگو با «ایران»، فروش محصولات صنایع دستی را نسبت به سال‌های گذشته کمی بهتر توصیف کرده و می‌گوید: «علت اصلی این افزایش نسبی در فروش نمایشگاه‌های صنایع دستی، به افزایش سفرهای استانی در تعطیلات امسال بازمی‌گردد و ارتباطی با تدابیر برنامه‌ریزی‌های ساختار وزارت میراث فرهنگی و همچنین معاونت صنایع دستی ندارد.» وی با انتقاد از عرضه نامناسب اقلامی خارج از محصولات صنایع دستی محلی در نمایشگاه‌ها در فصل گردشگری می‌گوید: «متأسفانه بسیاری از اقلام عرضه شده در این نمایشگاه‌ها در شان صنایع دستی و هنرهای سنتی کشورمان نیست. همچنین نمایشگاه‌ها به طور عام و نمایشگاه‌های نوروزی به طور خاص، سهم بسیار اندکی از فروش صنایع دستی کشور را با توجه به آمار شاغلین، تعداد کارگاه‌ها و هنرجویان بر عهده دارد. بنابراین متولیان امر در امور صنایع دستی، برای توسعه و رونق این صنایع بسیار ارزشمند، باید به اتخاذ تدابیری جدید نظیر فروش‌های مجازی، آنلاین و صادرات روی آورده و به احیای هر چه بیشتر فروش محصولات صنایع دستی در این مرز و بوم یاری رسانند.»

مهر- مصطفی فاطمی، دبیر ستاد مرکزی هماهنگی خدمات سفر با اشاره به تکمیل ظرفیت اقامتگاه‌های مجاز شهر شیراز گفت: بر اساس بررسی‌ها ضریب اشغال تخت و رزروهای انجام شده بیشترین تعداد مسافر در طول تعطیلات عید فطر متعلق به شهر شیراز است و هم‌اکنون ظرفیت اقامتگاه‌های مجاز این شهر تکمیل شده است.

ایستاد- سید محسن محسن، کارشناس مسائل اجتماعی با اشاره به هنر سفالگری و خرمه‌سازی در این شهر گفت: در دهه‌های اخیر هنر سفالگری یکی از پر رونق‌ترین و اصلی‌ترین مشاغل قم محسوب می‌شد که حتی شهرت جهانی نیز داشت.

ایرنا- علیرضا ایزدی، مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان اصفهان گفت: ظرفیت رسمی هتل‌های اصفهان و کاشان برای تعطیلات عید فطر امسال به اتمام رسیده است اما امکان اقامت در سایر نقاط استان وجود دارد.

میراث آریا- بریسا جمشیدی، مدیر پایگاه بافت تاریخی شهر خوسف گفت: در سال جاری اداره کل راه و شهرسازی استان در قالب طرح بازآفرینی شهری با همکاری اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و همچنین شهرداری خوسف بخشی از محله‌های تاریخی بافت و تعدادی از ساباطها را مرمت و بهسازی می‌کند. مبلغ اعتبار اختصاص یافته به‌منظور مرمت و بهسازی این بافت تاریخی بیش از یک میلیارد تومان است.



آرژان

وجود داشتن شرایط ذاتی، از زیستگاه‌های این دسته از حیوانات محافظت کنند. اما مهم‌ترین نکته آن است که مسئولان برای حفاظت بهتر از زیستگاه‌های یوزها، باید از امکانات موجود استفاده کرده و از مأموران تحت امر خود بخواهی استفاده کنند. در این صورت بخش زیادی از تهدیدها برای زیستگاه‌های یوزها رفع خواهد شد؛ چرا که نه شکارچی دیگری می‌تواند وارد منطقه شود و نه دامدار می‌تواند وارد زیستگاه‌های یوزپلنگ‌ها شود. در همین حال «نیره پورمولایی» مدیرکل محیط زیست استان یزد، درباره وضعیت بودن آمار منتشر شده از یوزها در کشور به «ایران» می‌گوید. در این خصوص نمی‌توان اظهارنظری کرد؛ زیرا این آمار توسط سازمان محیط زیست از کل کشور جمع‌آوری و منتشر شده است. وی می‌افزاید: از سال ۱۳۹۴ تاکنون، مطالعه جدیدی برای رصد و پایش وضعیت گونه در استان یزد انجام نشده است. لیکن گزارشات مأموران اجرایی حفاظت محیط زیست استان یزد، حاکی از کاهش مشاهدات یوز است. به طوری که از فروردین ۱۳۹۴ تا دی ۱۴۰۰، مجموعاً در ۳۶ مورد در کشور قطعاً بیشتر از میزان اعلام شده است.

این مدیر بازنشسته سازمان حفاظت محیط زیست، در توضیح بیشتر به «ایران» می‌گوید: با توجه به سابقه ۲۰ سال پژوهش در خصوص یوزپلنگ‌ها، به طور قاطع اعلام می‌کنم که این آمار صحیح نیست. در حال حاضر زیستگاه‌های متنوعی از یوزها در ایران وجود دارد که هنوز بسیاری از آنها به طور کامل بررسی و شناسایی نشده است. چرا که بررسی این زیستگاه‌ها، کار ساده‌ای نبوده و بسیار سخت و دشوار است. اگر این آمار صحیح است باید علل و عوامل این کاهش هر چه سریع‌تر بررسی شود. چرا باید به طور مداوم در اخبار بشویم آمار یوزها کمتر و کمتر شده است؟ به چه دلیل؟ باید مشخص شود مطالعات زیستگاهی در کدام مناطق انجام شده است؟ چه تعدادی به زیستگاه‌ها رفته و برای این آمار وقت گذاشته‌اند؟

چور اچیجان می‌افزاید: بررسی زیستگاه‌های یوزپلنگ‌ها، کار ساده‌ای نیست. بنابراین نمی‌توان آمار دقیقی نیز ارائه داد. اما اگر وجود تنها ۱۲ یوز در ایران صحیح باشد، سازمان حفاظت از محیط زیست باید پاسخگو باشد. چرا باید تعداد یوزپلنگ‌ها در یک دهه اخیر از ۱۰۰ قلاده به ۱۲ قلاده رسیده باشد؟ وی تصریح می‌کند: بین سال‌های ۹۲-۹۱ به‌عنوان مدیر و بنیانگذار پروژه بین‌المللی حفاظت از یوزپلنگ آسیایی، در جریان کارهای مربوط به یوزها بوده و همان زمان نیز حداقل جمعیت یوزپلنگ‌ها، بالای ۱۰۰ قلاده برآورد شده بود. مدارک و مستندات بسیاری نیز در این خصوص وجود دارد و تمامی آنها به دنیا مخابره شده است. حال چطور ممکن است کمتر از یک دهه بعد، جمعیت یوزپلنگ‌ها تا این میزان کاهش پیدا کند؟

به گفته بنیانگذار پروژه بین‌المللی یوزپلنگ آسیایی، یکی از دلایل این امر به جابه‌جایی زیستگاه‌های یوزپلنگ‌ها و نقل مکان به مناطق دیگر بازمی‌گردد. یوزپلنگ، حیوانی بسیار ترسو است و به محض ناامن شدن محیط، زیستگاه خود را ترک کرده و زیستگاهی دنج و خلوت برای زندگی انتخاب می‌کند. همچنین زیستگاه‌های آنها در مکان‌های صعب‌العبور، سخت و شکننده قرار دارد که با پایش سطحی به هیچ وجه نمی‌توان به این مکان‌ها رخنه کرد. «چور اچیجان» مهم‌ترین راهکار برای رفع تهدیدها را حفاظت از زیستگاه‌های یوزپلنگ‌ها قلمداد کرده و می‌گوید: برای رسیدن به این هدف، باید محیط بان‌ها توسط کارشناسان آگاه، آموزش‌های لازم را دیده و با



ایستاد

بینامیر عظیمی

خبرنگار